

Botanikdagarna i Skåne 2002

Föreningens sekreterare Evastina Blomgren berättar här om några av de roligaste fynden under årets välfyllda Botanikdaggar. Det fanns mer att upptäcka än vad hon hade väntat sig!

TEXT OCH FOTO: EVASTINA BLOMGREN

Arets botanikdaggar den 27–29 juni gick av stapeln i Skåne – ett landskap som förefaller mycket väl utforskat när det gäller botanik. De flesta av oss har varit där flera gånger och man kan undra om det finns så mycket mer att se.

Föreläggningen på Frostavallen var utmärkt: god mat – vad väntar man sig inte av Skåne – trevliga rum och sällskapsutrymmen samt paraplyer tillgängliga för förflyttning mellan husen. Henrik Johansson och hans medhjälpare lyckades inte hindra vädergudarna från att ställa till med åtskilligt av åska och skyfall, men klarade av att disciplinera dem till att förlägga sina värsta utbrott till nätter och de stunder vi tillbringade i bussen. Man skulle gärna vilja lära sig tekniken bakom detta! Det var väl också någon mening i att vi utsattes för den värsta vätan under första exkursionsdagens förmiddag, så att vi därefter ansåg att allt väder som inte blötte en in på bara kroppen var vackert.

Kullabygden

Allra första rariteten var jättefräken *Equisetum telmateia* på sin enda aktuella fastlandslokal i ett naturreservat mellan Domsten och Viken, där den hittades för åtta år sedan. För övrigt finns arten i Sverige bara på Ven. Den växte här rikligt nära havet tillsammans med några skott av hårbjörnbär *Rubus camptostachys*. I vägkanten växte snår av lindbjörnbär *Rubus tiliaster* med sparsamma hår på ståndarknapparna i den mån de alls gick att upptäcka genom immiga lappar.

I en klövervall vid Häslövs kyrka växte hundratals exemplar av klöversnyltrot *Orobanche minor*.

Mölle hamn ståtade med gott om stora fina strandbetor *Beta vulgaris* ssp. *maritima*, strandkål *Crambe maritima* och mållor, framför allt spjutmålla *Atriplex prostrata*.

Efter detta vidtog en vandring från Mölle över Solvik till Ransvik. Färgglada regnkläder och paraplyer ringlade sig fram längs de smala passagerna, dels vid stranden, dels lite längre upp i berget. Innan vi lämnat Mölle beskådade vi flikros *Rosa obtusifolia*, raspbjörnbär *Rubus radula*, lindbjörnbär och hästtunga *Pentaglottis sempervirens*. Sedan följde andra, för många av besökarna ovanliga växter i en lång rad utefter stranden och i klippskrevorna. Bland gräsen märktes ekorrsvingel *Vulpia bromoides* med sitt borst som är bredare upptill, vittätel *Aira caryophylla*, vårtätel *A. praecox*, sticklosta *Anisantha rigida* och sandlosta *A. sterilis*.

Krypfloka *Apium inundatum* är en mycket liten och mycket sällsynt vattenväxt. Till deltagarnas glädje hade den precis börjat blomma.

Det fanns rikliga tillfällen att studera lökar. Här stod sida vid sida bredbladig skogslök *Allium scorodoprasum*, sandlök *A. vineale* med sitt korta hölsterblad, backlök *A. oleraceum* och rosenlök *A. carinatum*, den senare med två oliklånga hölsterblad precis som backlöken, men de är tydligt plattade – en bra karaktär när blomhuvudet ännu inte slagit ut. En buske av skånskt oxbär *Cotoneaster kullensis* tilldrog sig också vederbörligt intresse och många försökte sig på fotografering trots regn och blåst. Vilka gräs skulle finnas i den lundartade skogen i klippkanten om inte lundäxing *Dactylis glomerata* ssp. *lobata*, lundslok *Melica uniflora* och lundelm *Elymus caninus*.

Den gamla badstranden vid Ransvik inbjöd i det rådande vädret inte till bad, inte ens i de knälånga, tvärrandiga badkläder som vi sett på bilder från detta vårt första gemensamhetsbad, syndens näste i Mölle!

Den fortsatta vandringen genom bokskogen gav oss tillfälle att studera ytterligare lundväxter som långsvingel *Festuca gigantea*, skugglosta

Bromopsis ramosa, sydlundarv *Stellaria nemorum* ssp. *montana* och stor häxört *Circaea lutetiana*.

Kring Kullens fyr kröp vi omkring på hållmarkerna sökande småttingar som fältnarv *Sagina apetala*, småfruktig jungfrukam *Aphanes australis*, tuvknavel *Scleranthus annuus* ssp. *polycarpus* och sylnarv *Sagina subulata*.

Ännu ett område på Kullaberg återstod att utforska. Vid Josefinelust fann vi skogsveronika *Veronica montana* samt skogslysing *Lysimachia nemorum* på den ena av sina två västskånska lokaler. Efter en brant nedstigning till havsnivå klättrade somliga till en grotta där det växte ett stort bestånd av glansbräken *Asplenium adiantum-nigrum*.

Vid utsiktsplassen över Mölle strålade solen och vi förevisades blomsterbjörnbär *Rubus polyanthemos* med vackra vita blomkisar och släta mörkgröna blad, raspbjörnbär och lindbjörnbär. Blomsterbjörnbäret har sin utbredning begränsad till nordvästra Skåne.

Bjärehalvön

Första stoppet den andra dagen gjordes vid Drottninghall i Västra Karup, där vi beundrade skålgropar och fotavtryck i berghällarna, men också klintsnyltrot *Orobancha elatior* i den del av hagen som för tillfället inte betades av får.

Vid Dalen i Hov socken vandrade vi på sten- och grusstränder, där vägfräne *Rorippa xarmorioides* växte på flera ställen. En fuktig strandäng och en bäck som letade sig ut över den kambriska sandstenen skapade lämpliga miljöer åt fuktälskande arter. Här fann vi t.ex. plattsäv *Blysmus compressus* och bågstarr *Carex maritima* i gräset, och vattenmynta *Mentha aquatica*, bäckmärke *Berula erecta* och skånskt mannagräs *Glyceria notata* utefter bäcken.

Under ett kort stopp vid stranden i Torekov såg vi strandmålla *Atriplex littoralis* och flikmålla *A. calotheca*. Längre upp växte ett stort exemplar av äkta kustruta *Thalictrum minus* ssp. *arenarium*.

Uppe på kung Dags hög fångade en vilsen brunmaskros *Taraxacum proximum* uppmärksamheten. Här fick vi också se västliga arter som klockljung *Erica tetralix* och granspira *Pedicularis*

laris sylvatica, och vi hann titta på ytterligare några björnbär: sötbjörnbär *Rubus plicatus* och klobjörnbär *R. lindebergii*.

Efter en del letande på bara jordfläckar i ett före detta stenbrott lyckades vi hitta åtskilliga exemplar av det pyttelilla dvärglinet *Radiola linoides*, innan det var dags för de stora rariteterna. I en damm i stenbrottet fanns gott om krypfloka *Apium inundatum*. Det blev många blöta knän och tillkrånglade ställningar innan fotograferandet av den rara lilla växten var över och då kom nästa utmaning i form av klotgräs *Pilularia globulifera*. Här gällde det ju att få med de små bruna ”pepparkornen” nere vid jordstammen. Efter detta kom så mötet med småfrossörten *Scutellaria minor* som många väntat på. Denna lilla raritet med sina små, rosa blommor har sina enda svenska förekomster just här på Bjärehalvön, där den upptäcktes så sent som 1944 av Nils Dahlbeck.

Dagen avslutades vid Lilla Hult i Förslövs socken, där vi vandrade på den långa sandstranden i solsken och kraftig blåst. I sanden växte strandråg *Leymus arenarius*, sandrör *Ammophila arenaria*, kvickrot *Elytrigia repens* och strandkvikrot *E. juncea* ssp. *boreoatlantica* samt några misstänkta hybrider arterna emellan. Blåmålla *Chenopodium glaucum* och rödmålla *C. rubrum* lade vi märke till under promenaden, liksom ett tätt bestånd av sumparv *Stellaria crassifolia* på fuktig sand. Vid ett bäckutflöde stod källfräne *Nasturtium officinale*, som i tillägget till Thomas Karlssons kärlväxtlista (SBT häfte 3–4 2002) fått ändra namn då de vitblommiga fräna nu förts till ett eget släkte. Efter en del diskussion bestämdes en storvuxen vänderot till hårvänderot *Valeriana sambucifolia* ssp. *procurrens*, bland annat på grund av utlöparna.

Malmö och Falsterbohalvön

Tredje dagen inleddes i Malmö hamn där vi blev insläppta bland oljecisterner och jordhögar, en något udda inramning för en botanisk utflykt. Där fick vi se äkerros *Rosa agrestis* på en av sina två växtplatser i Sverige. Den bara marken var tätt bevuxen med hårnarv *Sagina micropetala*,

Det är hårnarv *Sagina micropetala* i Malmö hamn som väcker detta engagerade intresse.

en rödlistad art som på senare tid dykt upp på många håll i Skåne, inte minst kring Malmö.

På jordhögar var växtligheten frodigare. Här kunde man beskåda bland andra färgreseda *Reseda luteola*, kanadabinka *Conyza canadensis* och hamnsenap *Sisymbrium altissimum*. Piggstistel *Carduus acanthoides* och krustistel *C. crispus* växte sida vid sida och erbjöd ett utmärkt tillfälle att lära känna skillnaden mellan den oerhört vassa piggstisteln och den betydligt beskedligare krustisteln.

Snart anlände vi till Skanörs hamn. Det blåste friskt när vi gick ut på de flacka strandängarna. Vindsurfarna som höll till i vattnet utanför hade ordentligt sjå att hålla sig på rätt köl. Här studerades överblommad taggkörvel *Anthriscus caucalis* som växte rikligt i snären, medan en annan flockblommig art, odört *Conium maculatum*, stack upp över vassen. Kraftiga tuvor av strandtåg *Juncus maritimus* med mörka, spretande och vassa strån bröt av från den övriga vegetationen, där bitterkrassing *Lepidium latifolium* var mycket vanlig. Strandtågen upptäcktes på den här lokalen först 1962. I övrigt har den sin huvudsakliga utbredning i sydöstra Sverige. Efter mycket letande i den högvuxna strandängs-

vegetationen fann vi engelsk skörbjuggsört *Cochlearia officinalis* ssp. *anglica* med några blommor kvar. Frukterna hade en karaktaristisk långsgående skåra. Dansk iris *Iris spuria*, en sentida invandrare, kunde vi njuta av i full blom.

Skanörs ljung var nästa mål. I fuktheden blommade klockljung tillsammans med brunag *Rhynchospora fusca* och vitag *R. alba* bland ljung *Calluna vulgaris* och buskar av pors *Myrica gale*. I fuktdrag intill stigen stod tagelsäv *Eleocharis quinqueflora* och granspira med vackert rosa blommor. Intill ljungen växte dvärgarun *Centaureum pulchellum*, och där hade ljungögontrotten *Euphrasia micrantha* just slagit ut sina små, rosa blommor, som ännu så länge – innan ljungen börjat blomma – inte var så svärupptäckta.

Så var det då dags för ytterligare en av exkursionens höjdpunkter. Vi hade nått den relativt nyupptäckta lokalen för dvärgläsbråken *Botrychium simplex*. Det var bara att leta på stigen efter små ljusgröna bladskivor och eventuella brunaktiga sporax. Trägen vinner, och snart dök det upp några små exemplar och till och med några riktigt ståtliga med den ansenliga höjden av flera centimeter! En ännu mindre art, nämligen knutört *Anagallis minima* upptäcktes också under krypandet på marken. Många av deltagarna glömde sig kvar och fick bråttom till parkeringsplatsen, där lunchen serverades.

En betad hästhage vid Lilla Hammar bjöd på mängder av blommande sydsmörblomma *Ranunculus sardous* med en alldeles speciell gul färg med dragning åt citron. Några ax av ängskorn *Hordeum secalinum* som hästarna lämnat beundrades vederbörligen. Ängskornet är rödlistat och har endast ett fåtal aktuella lokaler i Skåne. På väg till nästa lokal gjorde vi ett stopp vid Håslövs kyrka, där en klövervall visade sig vara tätt bevuxen med hundratals exemplar av klöversnyltrot *Orobancha minor*.

Ute på Eskilstorps strandängar mötte vi i fuktdrägen de besvärliga vitblommiga ranunklerna vitstjälksmöja *Ranunculus peltatus* ssp. *baudotii*, sköldmöja ssp. *peltatus* och grodmöja *R. aquatilis* ssp. *diffusus*, och vi fick se både vattenveronika *Veronica anagallis-aquatica* och dikesveronika *V. catenata* tillsammans med bäck-

märke. På de torrare delarna av de vidsträckta strandängarna kunde vi glädja oss åt de sydliga arterna strandkämpar *Plantago coronopus*, smal käringtand *Lotus tenuis* och luddstarr *Carex tomentosa*, men mest iögonenfallande var stora tuvor av busktörne *Ononis spinosa* ssp. *spinosa* i vacker blom.

Vid Borres hög i Västra Klagstorps socken gavs vi ånyo möjlighet att beskåda den fridlysta klintsnyltrotten, men här fanns åtskilligt annat av intresse som fältvädd *Scabiosa columbaria*, sanddådra *Camelina microcarpa*, ljungsnärja *Cuscuta epithimum* och sammetsbockrot *Pimpinella saxifraga* ssp. *nigra*, den senare ännu inte i blom men med gråluden stam och tydligt blånande rot. I en närbelägen åker gick det att leta upp trevliga och sällsynta små ogräs som spjutsporre *Kickxia elatine*, småtörel *Euphorbia exigua*, åkersyska *Stachys arvensis* och nattglim *Silene noctiflora*.

För dagen återstod nu endast en lokal vid Bunkeflo strand, alldeles vid landfästet för Öresundsbron. Här fanns en del kulturväxter som purpurklätt *Lychnis coronaria*, praktlysing *Lysimachia punctata* och violkungsljus *Verbascum phoeniceum*. Längre ut på strandängarna återsåg vi dansk iris och bitterkrassing, men framför allt var det strandrödtoppan *Odontites litoralis* som tilldrog sig intresset.

Mätta av intryck och med många bilder av nya arter och kära återseenden både i kameran och på näthinnan återvände vi till förläggningen och en efterlängtdag middag. Efter denna den sista exkursionen under årets botanikdagar återstod ännu lite tid till gemytlig samvaro och utbyte av tankar före avfärden nästa dag.

Således var det med både trevliga minnen och en mängd nyvunnen kunskap som deltagarna nöjda och belättna återvände hem. Säkert gick många tacksamma tankar till arrangörerna som valt exkursionsmål, fixat logi, mat och bus-sar och fått botanikdagarna år 2002 att fungera friktionsfritt. Utan deras arbete hade vi inte fått erfa att det välbesökta Skåne ändå gömde många nya och spännande botaniska upplevelser.